

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Inovativnost za trajnostno prihodnost – Akcijski načrt za ekološke inovacije (Eco-AP)

(COM(2011) 899 final)

(2012/C 351/14)

Poročevalec: **Lutz RIBBE**

Evropska komisija je 15. decembra 2011 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Inovativnost za trajnostno prihodnost – Akcijski načrt za ekološke inovacije (Eco-AP)

COM(2011) 899 final.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 29. avgusta 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 483. plenarnem zasedanju 18. in 19. septembra 2012 (seja z dne 18. septembra) s 141 glasovi za, 5 glasovi proti in 6 vzdržanimi glasovi.

1. Povzetek sklepov in priporočil Odbora

1.1 EESO odobrava predložitev akcijskega načrta za ekološke inovacije. Zlasti poudarja pristop iz akcijskega načrta za ugotavljanje in odpravo obstoječih ovir ter krepitev pozitivnega razvoja.

1.2 Nemogoče je podati splošno veljavno opredelitev pojma *ekološka inovacija*, ker se pojmovanje o tem, kaj je inovativno oz. napredno, v družbi (pa tudi med različnimi kulturami) zelo razlikuje. Komisija bi morala zato določiti čim bolj jasna kvalitativna, po možnosti pa celo kvantitativna merila za dodeljevanje sredstev za najrazličnejša področja, na katerih želi biti dejavna.

1.3 Podjetja, ki bodo imela koristi od prihodnjega akcijskega načrta, bi morala v majhni dodatni študiji na kratko opisati, kje vidijo največje ovire pri izvajanju tehnologij oziroma njihovem uvajanju na trge.

1.4 Ekološke inovacije, ki jih financira EU, morajo biti v celotnem življenjskem ciklu gospodarne z viri, pravične in trajnostne. Njihovo financiranje mora biti povezano z merili trajnostne strategije EU.

1.5 Posebno pozornost je treba nameniti tako imenovanim malim, prilagojenim okoljskim tehnologijam. Odbor je že v mnenju o *dejanskem stanju in možnostih za prilagojene okoljske tehnologije v državah pristopnicah* ⁽¹⁾ opozoril na to, da pogosto obstajajo alternative za velike in centralne rešitve oziroma, da bi jih bilo treba razviti. Prilagojene, decentralne rešitve malega obsega pogosto niso v interesu raziskovalnih institucij oziroma vlagateljev, saj ne prinašajo (veliko) dobička, ker so poceni, a

kljub temu učinkovite. EESO priporoča Komisiji, naj v novi akcijski program vključi priporočila iz zgoraj navedenega mnenja.

1.6 Redno je treba preverjati, ali je treba obstoječe direktive in uredbe, pa tudi merila financiranja za strukturne sklade in skupno kmetijsko politiko prilagoditi najnovejšim inovacijam na področju okoljske tehnologije.

1.7 Prav tako mora Komisija končno pripraviti seznam okolju škodljivih subvencij in jih postopno odpraviti. Danes ni več sprejemljivo, da se z obsežnimi sredstvi spodbujajo ekološke inovacije, hkrati pa se z zgrešeno politiko subvencioniranja prispeva k uničevanju okolja.

2. Vsebina dokumenta Komisije

2.1 Za izvajanje in konkretnejše uresničevanje strategije Evropa 2020, ki je sedanji politični instrument Komisije za načrtovanje in upravljanje, je bilo, kot je znano, predstavljenih sedem vodilnih pobud, in sicer:

- Unija inovacij,
- Mladi in mobilnost,
- Evropska digitalna agenda,
- Evropa, gospodarna z viri,
- Industrijska politika za dobo globalizacije,

⁽¹⁾ UL C 112, 30.4.2004, str. 83.

— Program za nova znanja in spretnosti ter nova delovna mesta ter

— Evropska platforma za boj proti revščini.

2.2 Vodilna pobuda Unija inovacij naj bi med drugim zaživila z akcijskim načrtom za ekološke inovacije, pri čemer se ta nanaša tudi na druge vodilne pobude, kot npr. *Evropa, gospodarna z viri in Program za nova znanja in spretnosti ter nova delovna mesta*.

2.3 V akcijskem načrtu se opozarja na to, da okoljske tehnologije ne le odpirajo hitro rastoče trge, temveč tudi ustvarjajo mnogo novih delovnih mest.

2.4 Akcijski načrt gradi na starem akcijskem načrtu za okoljske tehnologije (ETAP) iz leta 2004. Vendar pa ni več usmerjen izključno v klasične raziskave oz. razvoj novih "zelenih" tehnik in tehnologij. Novi akcijski načrt naj bi predvsem razumeli kot sveženj ukrepov za obsežen koncept ekoloških inovacij, ki preučuje tudi to, kaj ovira izvajanje novih tehnologij in kako te ovire odpraviti ter kaj te tehnologije spodbuja in kako te spodbude okrepi.

2.5 V zvezi s tem dokument Komisije navaja zanimive rezultate anket, ki te ovire oziroma spodbude opisujejo in v določeni meri kvantificirajo.

2.6 Kot dve največji oviri raziskava navaja negotovo povpraševanje na trgu in negotovo donosnost naložb, medtem ko so visoke cene energije in surovin, novi predpisi in standardi ter dostop do znanja med glavnimi spodbudami.

2.7 Dokument navaja, da so se ekološke inovacije "do sedaj na trgih uveljavljale relativno počasi, z izjemo obnovljivih virov energije kot posledica energetske in podnebne politike. Med ozka grla ekoloških inovacij spadajo neusklajenost med tržnimi cenami ter okoljskimi stroški in koristmi, toge gospodarske strukture, infrastrukturne in vedenjske blokade ter škodljive spodbude in subvencije." Iz tega sledi, da je treba ukiniti okolju škodljive subvencije, da se okrepijo ekološke inovacije.

2.8 Namen akcijskega načrta je s ciljno usmerjenimi ukrepi na splošno pospešiti ekološke inovacije v vseh gospodarskih sektorjih. Za večje in stabilnejše povpraševanje po ekoloških inovacijah na trgu naj bi se v prihodnosti predlagali ukrepi na področju regulativnih spodbud, zasebnih in javnih naročil ter standardov. Poleg tega naj bi se zagotovila podpora MSP, da se povečajo njihova pripravljenost za naložbe in možnosti za povezovanje v mreže.

2.9 Načrt za ekološke inovacije tako zajema ukrepe, usmerjene v povpraševanje in ponudbo, v raziskave in industrijo ter v politične in finančne instrumente. V njem je priznana ključna vloga okoljskih predpisov za spodbujanje ekološke inovativnosti ter predvidena revizija ustrezne zakonodaje in standardov v primeru, da se izkažejo kot ovira.

2.10 Poleg tega je poudarek na mednarodnem vidiku okoljske inovativnosti in učinkovitejšem usklajevanju politik z mednarodnimi partnerji.

2.11 V akcijskem načrtu je navedenih naslednjih 7 ukrepov (pri vsakem so opisane tudi ključne točke):

1. uporaba okoljske politike in zakonodaje kot gonilo za spodbujanje ekoloških inovacij;
2. podpora predstavitvenih projektov in partnerstev, da bi na trg dali obetavne, pametne in ambiciozne operativne tehnologije;
3. razvoj novih standardov, ki spodbujajo ekološke inovacije;
4. uporaba finančnih instrumentov in podpornih storitev za MSP;
5. spodbujanje mednarodnega sodelovanja;
6. podpora razvoju novih znanj in spretnosti ter delovnih mest in s tem povezanih programov usposabljanja, ki ustrezajo potrebam trga dela, in
7. spodbujanje ekoloških inovacij prek vodilne pobude *Unija inovacij*.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO podpira akcijski načrt, ki se zdi logično strukturiran in dobro premišljen.

3.2 Ekološke inovacije so ena od osrednjih, če ne celo glavna naloga za trajno ohranitev konkurenčnosti in uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja, pa tudi za to, da se manj razvitim regijam ponazori, kako doseči gospodarski razvoj in blaginjo brez obremenjevanja okolja.

3.3 Pri tem ni nepomembno, kaj razumemo kot "ekološko inovacijo". To, kar neka oseba ali kultura ocenjuje kot inovativno in napredno, lahko naleti na odpor pri drugih osebah ali kulturah. Najbolj nazoren primer za to je na primer genski inženiring ali izkoriščanje jedrske energije. Že iz tega je jasno, da ni splošno veljavne opredelitve "ekoloških inovacij".

3.4 Vendar pa poskuša Komisija v svojem akcijskem načrtu upravičeno podati neko vrsto opredelitve. Po njenem mnenju je **eko-inovacija** "vsaka oblika inovacije, katere rezultat ali cilj je znaten in viden napredek v smeri trajnostnega razvoja z zmanjševanjem negativnih vplivov na okolje, boljšim odzivanjem na okoljske pritiske ali doseganjem učinkovitejše in odgovornejše rabe naravnih virov". Pri tem pa ni jasno, kaj je "znaten in viden napredek" pri omejevanju negativnih vplivov na okolje. EESO zato priporoča, naj Komisija v izvedbenem načrtu, ki naj bi ga objavila kasneje, podrobneje opiše posamezna prednostna področja in

zagotovi, da se financiranje EU za ekološke inovacije usmeri v projekte, ki najučinkoviteje prispevajo k doseganju okoljskih ciljev posameznega sektorja.

3.5 EESO poleg tega priporoča, naj Komisija razmisli o tem, da bi v okviru akcijskega načrta opredelila prednostna področja za financiranje. To bi bila lahko tista področja okoljske politike, a) na katerih Evropa že mnogo let beleži zelo majhen napredek, b) za katera je mogoče predvideti, da se bodo okoljski cilji dosegli le s težavo, ali c) na katerih je tehnologija še vedno draga.

3.6 EESO želi tudi poudariti, da bi morali posebno pozornost nameniti tudi in zlasti t. i. prilagojenim okoljskim tehnologijam malega obsega. Odbor je že v mnenju o *dejanskem stanju in možnostih za prilagojene okoljske tehnologije v državah pristopnicah* (NAT/203 z dne 31. marca 2004) opozoril na to, da pogosto obstajajo alternative za velike in centralne rešitve oziroma da bi jih bilo treba razviti. Prilagojene, decentralne rešitve malega obsega pogosto niso v interesu raziskovalnih institucij oziroma vlagateljev, saj ne prinašajo (veliko) dobička, ker so poceni, a kljub temu učinkovite. EESO priporoča Komisiji, naj v novi akcijski program vključi priporočila iz zgoraj navedenega mnenja.

3.7 Ekološke inovacije so tako poleg novih tehnologij, ki se uveljavljajo na trgih, tudi zamisli in koncepti, ki se lahko izvajajo brez večjih naložb in se zato manj razvijajo v podjetjih, ki se morajo uveljavljati na trgih ali želijo prodreti na nove trge.

3.8 Zato bi bilo treba vsaj enako intenzivno kot raziskovalne in razvojne projekte podjetij spodbujati razvoj tovrstnih prilagojenih rešitev, med drugim za podeželska območja ali za manj razvite regije/države.

3.9 Odbor na splošno podpira akcijski načrt in zlasti odobrava napoved, da se bodo posebej pozorno obravnavale ovire.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Vendar pa ni jasno, na kakšen način naj bi se odpravile te ovire, saj je treba najprej ugotoviti ovire pri inovacijah (tehnične in netehnične). To je pomembna naloga.

4.2 Konkreten primer: v okviru 7. raziskovalnega programa je EU financirala projekt o rastlinskem olju druge generacije (*2nd Vegetable Oil*). Namen projekta je bil ugotoviti, ali lahko decentralno proizvedena, nerafinirana rastlinska olja poganjajo kmetijske traktorje, ki hkrati izpolnjujejo evropske standarde na področju okolja in podnebnih sprememb. Rezultat: z današnjimi visokotehnološkimi motorji je to mogoče, pri čemer se hkrati zmanjšajo emisije toplogrednih plinov za 60 %, kar je veliko pod pragom, ki ga določa direktiva o obnovljivih virih energije!

4.3 Vendar pa se ta tehnologija, ki jo lahko nedvomno označimo kot ekološko inovacijo, v EU ne bo uveljavila, dokler bo fosilno dizelsko gorivo deležno davčnih ugodnosti, dokler bo komponenta CO₂ pri načrtovanem obdavčevanju energije tako nizka, kot je načrtovano, ali dokler bo uporaba rastlinskega olja kratko malo prepovedana.

4.4 Komisija bi morala zato razmisliti o tem, da bi za vse projekte financiranja zahtevala majhno dodatno študijo, v kateri bi se navedla opozorila o morebitnih ali dejanskih ovirah. To ne bi bile znanstvene razprave, temveč zgolj opozorila, ki bi političnim akterjem sporočala, kje so potrebni dodatni ukrepi.

4.5 Hkrati mora Komisija redno preverjati, ali je treba obstoječe direktive in uredbe, pa tudi merila financiranja za strukturne sklade in skupno kmetijsko politiko prilagoditi najnovejšim inovacijam na področju okoljske tehnologije.

4.6 EESO želi na koncu opozoriti tudi na to, da se tudi v tem akcijskem načrtu, kot v mnogih drugih dokumentih, zelo upravičeno opozarja, da je treba odpraviti okolju škodljive subvencije. Zato EESO toliko bolj obžaluje dejstvo, da Komisija še ni predložila ustreznega seznama okolju škodljivih subvencij, kljub temu, da jo je Odbor večkrat na to opozoril in da to obljublja že več kot pet let. Glede na tak prepad med besedami in dejanji se porajajo dvomi o resničnih prizadevanjih Komisije.

V Bruslju, 18. septembra 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON